

Kohtuasi C-302/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

11. aprill 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

5. veebruar 2019

Kassaator:

Istituto Nazionale della Previdenza Sociale

Vastustaja:

WS

Põhikohtuasja ese

Nõue tühistada apellatsioonikohtu otsus, milles tuvastati, et kodakondsuse alusel on diskrimineerivad õigusnormid, mille kohaselt ei arvestata majapidamistoetuse arvestamisel leibkonna hulka direktiivile 2011/98/EL vastava ühtse elamis- ja tööloaga kolmanda riigi kodaniku pereliikmeid, kes elavad oma kodumaal kolmandas riigis, samal ajal kui liikmesriigi kodaniku mujal elavaid pereliikmeid arvestatakse.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Direktiivi 2011/98/EL artikli 12 lõike 1 punkti e ning võrdse kohtlemise põhimõtte tõlgendamine ELTL artikli 267 alusel.

Eelotsuse küsimus

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/98/EL artikli 12 lõike 1 punkti e ning põhimõtet, et ühtse elamis-

ja tööloaga isikuid ning liikmesriigi enda kodanikke peab kohtlema võrdselt, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt jäetakse erinevalt sellest, mis on ette nähtud liikmesriigi kodanikele, kolmanda riigi kodanikust ühtse loaga töötaja pereliikmed majapidamistoetuse arvutamisel leibkonna liikmete arvestusest välja, kui nad elavad oma kodumaal kolmandas riigis?

Viidatud liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta (ELT 2011, L 343, lk 1), artikkel 12, mille kohaselt koheldakse kolmandatest riikidest pärit töötajaid võrdselt selle liikmesriigi kodanikega, kus nad elavad, muu hulgas (punkti e kohaselt) määrusega (EÜ) nr 883/2004 kindlaks määratud sotsiaalkindlustusliikide valdkonnas, samuti selle direktiivi põhjendused 2, 19, 20, 24 ja 26.

Euroopa Kohtu 21. juuni 2017. aasta kohtuotsus Martinez Silva (C-449/16, EU:C:2017:485).

Viidatud Itaalia õigusnormid

13. märtsi 1988. aasta dekreetseaduse nr 69 „Sätted sotsiaalkindlustuse, sadamaüksuste haldamise parandamise kohta ning muud kiireloomulised sätted“ (decreto legge 13 marzo 1988, n. 69, „Norme in materia previdenziale, per il miglioramento delle gestioni degli enti portuali ed altre disposizioni urgenti“), mis kinnitati seadusena 13. mai 1988. aasta seadusega nr 153 (*GURI* nr 143, 20.6.1988), artikli 2 lõige 1: „Alates palgaperioodist, mis on 1. jaanuaril 1988 pooleli, asendatakse palgatöötajatel, töötamisest tulenevate pensionide ja sotsiaalkindlustushüvitiste saamise õigusega isikutel [...], riigiteenistujatel [...] peretoetused [...] majapidamistoetusega, kui käesolevas artiklis ette nähtud tingimused on täidetud. 2. Toetust makstakse leibkonna liikmete arvu ja sissetuleku järgi diferentseeritult, vastavalt käesoleva dekreetseaduse lisa toodud tabelile. Eelviidatud tabelis olevaid sissetulekupiire tõstetakse [...] leibkondade puhul, kus on liikmeid, kes on puude või füüsilise või vaimse vaeguse tõttu täielikult ja püsivalt võimetud tasustatud tööd tegema, või alaealisi, kellel on püsivaid raskusi eakohaste ülesannete täitmisega. Neid sissetulekupiire tõstetakse [...], kui lõikes 1 nimetatud isikud on lehestunud, lahutanud, elavad seaduslikult lahus või on vallalised. Alates 1. juulist 1994 suurendatakse igakuist tasumisele kuuluvat toetusesummat, kui lõikes 6 määratletud leibkonnas on kaks või enam last, [...] iga lapse kohta alates teisest lapsest. [...] 6. Leibkond koosneb abikaasadest, välja arvatud juhul, kui tegemist on seaduslikult ja tegelikult lahus elava abikaasaga, ning lastest ja nendega [...] võrdsustatud isikutest, kes on alla 18 aasta vanad, või kui lapsed on puude või füüsilise või vaimse vaeguse tõttu täielikult ja püsivalt võimetud tasustatud tööd tegema, siis ilma vanusepiiranguta.“

[...] 6-bis. Lõikes 6 määratletud leibkonda ei kuulu välisriigi kodaniku abikaasa ja lapsed ning nendega võrdsustatud isikud, kes ei ela Itaalia Vabariigi territooriumil, välja arvatud juhul, kui see riik, mille kodanik välismaalane on, tagab Itaalia kodanikele vastastikkuse alusel samaväärse kohtlemise või selle riigiga on sõlmitud perehüvitiste kohta rahvusvaheline leping. Selle, millistes riikides kehtib vastastikkuse põhimõte, määrab kindlaks töö- ja sotsiaalkindlustuse minister (Ministro del lavoro e della previdenza sociale), olles ära kuulunud välisministri (Ministro degli affari esteri). [...] 8-bis. Ühele leibkonnale ei või maksta rohkem kui üht toetust. Kui leibkond saab toetust, ei või selle liikmed saada muid toetusi ega muid perehüvitisi, olenemata sellest, millisel liikmel sellele õigus on. 9. Leibkonna sissetulek koosneb kõigi füüsilise isiku tulumaksuga maksustatavate tulude summast, mida on saanud leibkonna liikmed iga aasta 1. juulile eelneva kalendriaasta jooksul, ning toetuse maksmisel kehtib see kuni järgmise aasta 30. juunini. [...] Sissetuleku hulka arvestatakse ka mis tahes tulud, [...] kui need on suuremad kui [...]. Sissetuleku hulka ei arvestata lahkumishüvitisi, olenemata nende nimetusest, ega nende hüvitiste ettemakseid, samuti mitte käesolevas artiklis ette nähtud toetust. [...]"

4. märtsi 2014. aasta seadusandlik dekreet nr 40 „Direktiivi 2011/98/EL [...] rakendamine“ (decreto legislativo 4 marzo 2014, n. 40, „Attuazione della direttiva 2011/98/UE [...]“) (GU nr 68, 22.3.2014).

Faktiliste asjaolude ja menetluse lühiülevaade

- 1 Sri Lanka kodanikul WS-il on alates 9. detsembrist 2011 olnud töötamist võimaldav elamisluba ning alates 28. detsembrist 2015 on tal olnud seadusandlikule dekreedile nr 40/2014 vastav ühtne töölouba. Tema pereliikmed (naine ja kaks last) lahkusid ajavahemikuks 2014. aasta jaanuarist kuni juunini ning seejärel 2014. aasta juulist kuni 2016. aasta juunini Itaaliast, et naasta oma päritoluriiki (Sri Lankale). Nende ajavahemike eest keeldus INPS (Istituto Nazionale di Previdenza Sociale, Itaalia sotsiaalkindlustusamet) maksmast WS-ile majapidamistoetust argumentiga, et välisriigi kodanike puhul jäetakse dekreetseaduse 69/88 artikli 2 lõike 6-bis alusel selle toetuse arvutamisel arvestamata töötaja abikaasa ja lapsed, kes ei ela Itaalias.
- 2 Kui Tribunale di Alessandria (Alessandria esimese astme kohus) jättis kaebuse, mille WS selle keeldumise peale esitas, rahuldamata, siis Corte d'appello di Torino (Torino apellatsioonikohus) tuvastas Itaalia õiguskorda veel üle võtmata, kuid vahetult kohaldatava direktiivi 2011/98/EL artikli 12 alusel, et eelviidatud artikli 2 lõige 6-bis on diskrimineeriv, ning jättis selle kohaldamata.
- 3 INPS esitas apellatsioonikohtu otsuse tühistamiseks kassatsioonkaebuse.

Põhikohtuasja kassaatori peamised argumendid

- 4 INPS väidab, et erinevalt sellest, mida leiti vaidlustatud kohtuotsuses, tuleb direktiivi 2011/98/EL tõlgendamisel lähtuda põhjendustest 8, 19, 20, 24 ja 26, millest ilmneb, et ühtse töö- ja elamisloaga isikute staatus on teine kui direktiivile 2003/109/EÜ vastava elamisloaga isikutel; et liidu liikmesriikidel puuduvad ühised õigusaktid õiguste kohta, millega seoses on kolmandate riikide kodanikele tagatud võrdne kohtlemine; et direktiiviga ei soovita anda õigusi olukordades, mis jäävad liidu õiguse kohaldamisalast välja, nagu see kolmandas riigis elavate pereliikmete puhul ongi, ning et igale liikmesriigile on jäetud kaalutusõigus piirata kolmandate riikide kodanikele antavate sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimusi, suurust ja saamise ajavahemikku. Kõnealune majapidamistoetus on olemuselt kindlustushüvitis, mitte sotsiaalabimeede, erinevalt sellest hüvitisest, mille Euroopa Kohus tunnistas kohtuasjas Martinez Silva välismaalaste suhtes kohaldatavaks.

Eelotsusetaotluse põhistuse lühiülevaade

- 5 Dekreetseaduse 69/1988 artiklis 2 ette nähtud majapidamistoetus on täiendav rahaline toetus, mida saavad kõik töötajad ja töötamisest tulenevate pensionide ja sotsiaalkindlustushüvitiste saamise õigusega isikud, kui nende leibkonna sissetulek jääb alla teatava künnise.
- 6 Selle, INPSi makstava toetuse suurus määratakse kindlaks proportsionaalselt leibkonna liikmete, laste arvu ja leibkonna sissetulekuga. Toetuse maksab välja tööandja koos töötasuga, arvestades seda töötaja brutotöötasule rakendatava protsendimäära alusel. Seejärel teeb INPS lõpliku juurdemakse, mis katab tööandja makstud toetuse ja tema poolt tasumisele kuuluvate sotsiaalkindlustusmaksete vahe.
- 7 Itaalia kohtupraktikas on vahel leitud, et see toetus on olemuselt *kindlustushüvitis*, kuna sellega täiendatakse pensioni või töötasu, see on seotud tehtud tööga ning seda rahastatakse kõigi tööandjate tasutavatest osamaksetest, et tagada piisav sissetulek peredele, kellel seda kokkuvõttes muidu ei oleks, aga vahel on leitud, et see on *sotsiaalabimeede*, kuna nii selle toetuse suurust kui ka selle maksmise aluseks võetavat sissetulekupiiri tõstetakse rohkem kaitset vajavate perede puhul, kus on puuetega inimesi või raskustes alaealisi.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei pea seda eristust siiski oluliseks: tema arvates on nii või teisiti tegemist meetmega, mis kuulub direktiivi 2011/98/EL artikli 12 lõike 1 punkti e kohaldamisalasse.

- 8 Asjaolu, et seadus omistab leibkonna liikmetele toetuse struktuuris põhirolli ning neid käsitatakse sisuliste kasusaajatena sellest rahalisest hüvitisest, mille saamise õigus töötasu saajal või pensionäril on, põhjustab tõlgenduskahtlust, mille tõttu on eelotsusetaotluse esitamine põhjendatud: kas siis, kui pereliikmete tegelikult elukohaks ei saa enam lugeda Itaaliat ning nende päritoluriigiga ei ole

vastastikkust kokkulepet, võib seega välisriigi kodaniku pereliikmed leibkonnast välja arvata ja Itaalia kodaniku omi mitte, kui pidada silmas ka eesmärke, mis on toodud direktiivi 2011/98/EL põhjendustes 20: „[...] Direktiivis loetletud valdkondades tuleks õigus võrdsele kohtlemisele anda [...] sealhulgas kolmandatest riikidest pärit töötajate pereliikmetele, kes on liikmesriiki lubatud nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiivi 2003/86/EÜ (perekonna taasühinemise õiguse kohta) kohaselt,“ ja 24: „Kolmandatest riikidest pärit töötajaid tuleks kohelda võrdsena ka sotsiaalkindlustuse vallas. [...] Lisaks sellele ei tohiks käesoleva direktiiviga anda õigusi olukordades, mis jäävad liidu õiguse reguleerimisalast välja, näiteks seoses kolmandas riigis elavate pereliikmetega. Käesolev direktiiv peaks andma õigused ainult nende pereliikmete suhtes, kes kolivad elama liikmesriigis asuva kolmanda riigi töötaja juurde seoses perekonna taasühinemisega, või nende pereliikmete suhtes, kes juba elavad koos kolmanda riigi töötajaga seaduslikult kõnealuses liikmesriigis“?

- 9 Euroopa Kohus on siiani lahendanud ainult kohtuasju, kus nii nende sotsiaalkaitse õiguste omanikud, millele tugineti, kui ka kõik nende leibkonna liikmed elasid alaliselt liikmesriigis või olid ühest liikmesriigist teise elama asunud. Seega ei ole esitatud eelotsuse küsimust veel käsitletud.

TÖÖDOKUMEN